

νεύομεν ἤδη μιᾶς παραστάσεως τοῦ Χριστοῦ χρονολογουμένης ἀπὸ τοῦ πρώτου ἡμίσεος τῆς Δ' ἑκατονταετηρίδος (εἰκ. 31), ἣτις δύναται νὰ νομισθῇ ὡς τὸ ἀρχέτυπον τῆς ὕστερον ἐν Βυζαντίῳ κανονικῆς ἀπεικονίσεως τοῦ Παντοκράτορος. Ἡ εἰκὼν αὕτη εὑρηται ἐν τῷ πυθμένι φιάλης Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, ἣτις τέως ἀνήκουσα εἰς τὴν συλλογὴν τοῦ κόμητος Tyskiewicz, ἀπόκειται νῦν ἐν τῷ βρεττανικῷ μουσεῖῳ. Ἡ φιάλη αὕτη εἶναι ἐξ ὀπτῆς γῆς καὶ ἤδη συντετριμμένη. Ἡ ἐν αὐτῇ ὅλη παράστασις ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ μέσῳ, καθημένου ἰσως, γενειῶντος καὶ μετὰ παχείας κόμης, ἐκτείνοντος τὴν δεξιάν, ἐνῶ διὰ τῆς ἀριστερᾶς φέρει βιβλίον, οὗ ὑποφαίνονται ἴχνη καὶ ἐκ τῶν ἑκατέρωθεν ἐν δίσκοις κεφαλῶν Κωνσταντίνου καὶ Φαύστης. Πέριξ εὑρηται ἐπιγραφή, ἣτις συμπληρουμένη ἔχει οὕτως

+ FLAV. VAL. CONSTANTINUS
PIUS FELIX AUGUSTUS. CUM
FLAV. MAX. FAUSTA. AUGUSTA.



Εἰκ. 31. Ὁ Χριστὸς τῆς φιάλης τοῦ Κωνσταντίνου (Strzygowski).

Ἡ φιάλη προέρχεται ἐξ Αἰγύπτου, ὡς ἐξάγεται πλὴν ἄλλων καὶ ἐκ τῆς ἀμφιέσεως τοῦ Χριστοῦ, εἶναι δὲ πολυτιμότερον μνημεῖον διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς βυζαντιακῆς τέχνης. Ἐξ αὐτοῦ διδασκόμεθα διὰ τοῦ ἀσφαλεστάτου τρόπου καὶ ἐν συνδυασμῷ πρὸς ἀναμφισβήτητον χρονολογίαν ὅτι ὁ σταυροφόρος στέφανος τοῦ Χριστοῦ ἐπικράτει ἤδη ἐν τῇ τέχνῃ κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῶν τῆς Δ' ἑκατονταετηρίδος, ὅπερ ἐπικουρεῖ πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν γνώμην τοῦ Strzygowski ὅτι τὸ μικρασιατικὸν ἀνάγλυφον τῆς Περιβλέπτου, τὸ ἀνωτέρω περιγραφέν ἀνάγεται εἰς τὴν Δ' ἑκατονταετηρίδα. Ἀλλ' ὅ,τι καθιστᾷ τὴν εἰκόνα τῆς φιάλης ταύτης σπουδαιότερον ἱστορικὸν μνημεῖον εἶναι ὁ τύπος τοῦ Χριστοῦ. Ἡ σύγκρισις αὐτοῦ πρὸς τὴν κυριωτάτην τῶν παραστάσεων τῆς βυζαντιακῆς τέχνης, Χριστὸν τὸν Παντοκράτορα, ἰδίᾳ πρὸς τὸν ἐν τῷ ψηφιδωτῷ τῆς κυρίας εισόδου τῆς Ἀγίας Σοφίας, καθιστᾷ ἀναμφισβήτητον ὅτι ὁ τύπος αὗτος ἐμορφώθη κατὰ τὴν Δ' ἑκατονταετηρίδα καὶ ὅτι εἰς τοῦτο συνετέλεσεν ἡ ἰσχυρὰ ἐπίδρασις τῆς Ἀνατολῆς¹.

¹ Strzygowski αὐτόθι σελ. 62 κ. ἑ.